

Bogusław Kochaniewicz

O najnowszych publikacjach Marka Miravalle

Salvatoris Mater 7/1, 448-452

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pomimo wielu krytycznych publikacji, które ukazały się jako reakcja na propozycję ogłoszenia nowego dogmatu maryjnego, Mark Miravalle nie ustaje w propagowaniu idei¹. Ostatnio pojawiły się dwie nowe książki poświęcone Maryi Współodkupicielce. Pierwsza z nich jest pracą zbiorową, wydaną pod jego redakcją, zawierającą artykuły J. Galota, A. Calkinsa, J. Macquarrie, Mc Bride, J. Seiferta, S. Manelli'ego, S. Hahna oraz samego M. Miravalle². Natomiast druga jest dziełem o charakterze monograficznym, poświęconym rozwojowi nauki o Maryi Współodkupicielce³.

Ponieważ wymienione pozycje nie są pierwszymi książkami amerykańskiego autora poświęconymi dyskutowanej kwestii⁴, dlatego przystępując do ich lektury, warto postawić sobie pytanie: co nowego wnoszą na temat uczestnictwa Maryi w dziele zbawczym Chrystusa? Czy po wielu ożywionych dyskusjach stanowisko M. Miravalle uległo zmianie? Nasza analiza ogranicza się do prezentacji doktryny o uczestnictwie Maryi w dziele zbawczym Chrystusa według przewodniczącego ruchu *Vox*

Populi Mariae Mediatrici.

Bogusław Kochaniewicz OP

O najnowszych publikacjach Marka Miravalle

SALVATORIS MATER
7(2005) nr 1, 448-452

1. Pojęcie „Współodkupicielka”

Artykuł M. Miravalle, zawarty w pierwszej z omawianych pozycji, stanowi odpowiedź na krytyki i obiekcje podnoszone przez wielu mariologów wobec tytułu *Corredemptrix*.

Autor, definiując wspomniane wyrażenie, stwierdza, że oznacza ono „niewiastę z Odkupicielem”. Jak podkreśla, przedrostek „co” pochodzi

¹ *La petizione per il dogma mariano finale*, „Il Regno-Documenti” 42(1997) nr 17, 532. Zob. A. AMATO, *Verso un altro dogma mariano*, „Marianum” 58(1996) 229-232; I. CALABUIG, *Riflessione sulla richiesta della definizione dogmatica di „Maria corredentrice, mediatrice, avvocata”*, „Marianum” 61(1999) 129-175; B. KOCHANIEWICZ, *Piąty dogmat maryjny? Uwagi na marginesie nowej książki Marka Miravalle’a*, „Salvatoris Mater” 3(2001) nr 3, 312-324; R. LAURENTIN, *Pétitions internationales pour une définition dogmatique de la médiation et la corédemption*, „Marianum” 58(1996) 429-446; J. MAJĘWSKI, *Trynitarna struktura „piątego dogmatu maryjnego”*. Rozważania na marginesie lektury książki M. Miravalle’a „*Mary – Corredemptrix, Mediatrice, Advocate*”, „Salvatoris Mater” 2(2000) nr 3, 419-435; D. MASTALSKA, *Stabat Mater dolorosa. Uwagi o znaczeniu cierpień Maryi pod krzyżem w dziele Odkupienia*, „Salvatoris Mater” 3(2001) nr 3, 74-76; S.M. PERRELLA, *La cooperazione di Maria all’opera della redenzione. Attualità di una questione*, „L’Osservatore Romano” (wyd. wł.) 4.06.1997, 10-11; S.M. PERRELLA, *Madre di Gesù nella coscienza ecclesiale contemporanea*, Roma 2005, 407-488; W. SIWAK, *Problem „współodkupicielstwa” Maryi w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris

od łacińskiego „cum”, który oznacza „z”, lecz nie implikuje równości⁵. Dlatego też, jego zdaniem, pojęcie to doskonale wyraża zarówno współpracę Maryi z Chrystusem, jak też Jej podporządkowaną rolę w dziele zbawienia rodzaju ludzkiego⁶.

O ile należy się zgodzić z pierwszą częścią dokonanej analizy pojęcia, o tyle trudno zaakceptować drugą. Fakt, że pojęcie *Corredemptrix* oznacza „niewiastę z Odkupicielem” nie świadczy, że Jej współdziałanie jest podporządkowane Odkupicielowi. Podobnie jak inne łacińskie wyrażenie *copotatrix* wskazuje na niewiastę pijącą (np. kawę) wraz z inną osobą, nie mówiąc niczego na temat podporządkowanego charakteru wykonywanej czynności. O ile ostatnie wyrażenie w adekwatny sposób wyraża czynność niewiasty (pije wraz z inną osobą), o tyle pojęcie *Corredemptrix* jest nieprecyzyjne i dwuznaczne. Nie wyraża ono podporządkowanej roli Maryi, co więcej, zdaje się sugerować, że czynności dokonane przez Maryję mają podobne znaczenie, co dzieło zbawcze Jej Syna. Aby uniknąć błędu, amerykański autor zastępuje definicję zawartą w analizowanym pojęciu Współodkupicielka sensem teologicznym, który w poprawny sposób wyraża podporządkowaną rolę Maryi w zbawczym dziele Syna. Należy raz jeszcze podkreślić, że treść wyrazowa pojęcia *Corredemptrix* jest nieadekwatna do przypisywanej mu teologicznej treści. Tej istotnej różnicy nie dostrzega autor publikacji.

2. Tytuł „Współodkupicielka” a dialog ekumeniczny

M. Miravalle, poruszając zagadnienie ekumenicznych implikacji ogłoszenia nowego dogmatu, stwierdza, że dialog ekumeniczny nie może odbywać się za cenę pomniejszenia bądź odstąpienia od doktryny o Maryi Współodkupielce zawartej w dokumentach *Magisterium*

Mater” 5(2003) nr 3, 141-165; W. ŻYCIŃSKI, *Maryja jako Współodkupicielka we współczesnych kontrowersjach mariologicznych*, „Polonia Sacra” 20(1998) nr 2, 265-273.

² *Mary Co-redemptrix. Doctrinal Issue Today*, red. M. MIRAVALLE, Goleta 2002.

³ M. MIRAVALLE, *With Jesus. The Story of Mary Co-Redemptrix*, Goleta 2003.

⁴ TENŹE, *The Dogma and the Triumph*, Santa Barbara 1998; *Mary Coredemptrix, Mediatrix, Advocate. Theological Foundations. Toward a Papal Definition?*, red. TENŹE, Santa Barbara 1995; *Mary Coredemptrix, Mediatrix, Advocate. Theological Foundations II. Papal, Pneumatological, Ecumenical*, red. TENŹE, Santa Barbara 1997; *Contemporary Insights on a fifth Marian Dogma. Mary, Corredemptrix, Mediatrix, Advocate. Theological Foundations III*, red. TENŹE, Goleta 2000.

⁵ TENŹE, *Mary-Co-redemptrix. A Response to 7 Common Objections*, w: *Mary Co-redemptrix. Doctrinal Issue Today...*, 95.

⁶ TAMŻE.

*Ecclesiae*⁷. Jego zdaniem, ogłoszenie nowego dogmatu maryjnego może tylko pomóc dialogowi ekumenicznemu. W jaki sposób? Pozwoli uniknąć niebezpiecznej tendencji, polegającej na nadmiernym koncentrowaniu się na elementach doktryny, co do których nie ma większych zastrzeżeń, przy jednoczesnym minimalizowaniu tego, co dzieli⁸. Jak zauważa autor publikacji, ogłoszenie nowego dogmatu pobudziłoby środowisko teologów do dyskusji.

Wydaje się, że przewodniczący ruchu *Vox Populi Mariae Mediatrici* nie do końca rozumie naturę dialogu ekumenicznego; nie tylko nie wspomina ani słowem o istniejących ekumenicznych dokumentach podejmujących kwestię uczestnictwa Maryi w dziele zbawczym Chrystusa, lecz również proponuje anachroniczną formę, za pomocą której została wyrażona doktryna maryjna. Dialog ekumeniczny domaga się nowych pojęć, które pomogłyby wyrazić naukę w sposób niebudzący kontrowersji i zastrzeżeń. *Corredemptrix* z całą pewnością do tych terminów nie należy. Proponowany przez M. Miravalle akt ogłoszenia Maryi Współodkupicielką niszczyłby owoce wieloletnich wysiłków podejmowanych na rzecz dialogu, stając się *de facto* jego kresem.

3. „Współodkupicielka” a Sobór Watykański II

Omawiając dzieje tytułu, autor książki zauważył, że przed rozpoczęciem Soboru Watykańskiego II do Stolicy Apostolskiej napłynęło około 50 petycji z prośbą o ogłoszenie Błogosławionej Dziewicy Współodkupicielką⁹. Tytuł ten figuruje również w pierwszym schemacie soborowego dokumentu o Matce Bożej¹⁰. Dopiero później został on z niego usunięty, ponieważ mógł on zostać źle zrozumiany przez protestantów¹¹.

Zdumiewa fakt, że pomimo znajomości zastrzeżeń i wątpliwości wysuwanych przez soborowych Ojców, M. Miravalle odczytuje naukę o uczestnictwie Maryi w dziele zbawczym Chrystusa zawartą w VIII rozdziale *Lumen gentium* poprzez pryzmat współodkupicielstwa Maryi¹². Co więcej, konsekwentnie posługuje się określeniem *Corredemptrix*, zaznaczając, że określenie to jest nadal aktualne i w sposób najbardziej adekwatny wyraża doktrynę Kościoła.

⁷ TAMŻE, 99.

⁸ TAMŻE, 128.

⁹ TAMŻE, 167.

¹⁰ TAMŻE, 168.

¹¹ TAMŻE, 169-171.

¹² TAMŻE, 172-174.

4. „Współodkupicielka” a Jan Paweł II

Przewodniczący ruchu *Vox Populi* bardzo często powołuje się na autorytet Jana Pawła II, nazywając go *papieżem Maryi Współodkupicielki*¹³. Drobiazgowej analizie poddał sześć papieskich wypowiedzi, w których pojawia się tytuł *Corredemptrix*. Chociaż wspomniane teksty nie należą do najważniejszych wypowiedzi Jana Pawła II o Matce Bożej, to jednak pozwoliły one zwolennikom nowego dogmatu na wysnucie wniosku, że Jan Paweł II dokonał rehabilitacji tego maryjnego tytułu¹⁴. Jednocześnie pominięto milczeniem inne określenia, wyrażające prawdę o współpracy Maryi w zbawczym dziele Syna, które pojawiają się znacznie częściej i w najważniejszych dokumentach Papieża (jak na przykład *Socia Christi* czy *Redemptoris Mater*). Maryjne nauczanie Papieża, podobnie jak doktryna Soboru, zostało zinterpretowane przez zwolenników piątego dogmatu w świetle tytułu *Corredemptrix*. Takie odczytanie mariologii Jana Pawła II mija się z prawdą i nie służy obiektywnej prezentacji jego doktryny.

5. Autorytet świętych

Do wymienionych autorytetów M. Miravalle dołącza jeszcze jeden: świadectwo świętych i błogosławionych, które, jego zdaniem, stanowi jeden z najbardziej wiarygodnych wymiarów *sensus fidelium*¹⁵. Im bowiem bardziej ktoś jest święty, tym jego umysł jest lepiej predysponowany do zgłębienia prawd wiary¹⁶. Dlatego też autor książki wymienia wielu świętych i błogosławionych XIX i XX wieku, którzy w swoich pismach poświęcili wiele miejsca Maryi *Corredemptrix*¹⁷. Wśród wymienionych świadków pojawiają się między innymi imiona: św. Maksymiliana Kolbe, św. Gemmy Galgani, bł. Elżbiety od Trójcy Świętej, św. Edyty Stein i św. Ojca Pio¹⁸.

Należy zauważyć, że pisma wymienionych autorów wyrażają przed-soborową teologię, w duchu której zostali oni wychowani i ukształtowani. Dlatego nie powinno dziwić, że tytuł Maryi Współodkupicielki pojawia się tam stosunkowo często. Budzi natomiast wątpliwości jakość

¹³ TAMŻE, 189.

¹⁴ A. BURTON CALKINS, *The Mystery of Mary Corredemptrix in the Papal Magisterium*, w: *Mary Co-redemptrix. Doctrinal Issue Today...*, 41.

¹⁵ M. MIRAVALLE, *With Jesus. The Story of Mary Co-redemptrix...*, 213.

¹⁶ TAMŻE.

¹⁷ TAMŻE, 213-234.

¹⁸ TAMŻE.

samego argumentu. Gdybyśmy bowiem chcieli konsekwentnie podążać śladem argumentu sformułowanego przez amerykańskiego pisarza, to należałoby na przykład odrzucić niepokalane poczęcie Maryi, ponieważ stanowisko przeciwne tej prawdzie zajęła m.in. czternastowieczna mistyczka ze Sieny - św. Katarzyna.

6. Zakończenie

Analiza dwóch niedawno opublikowanych książek Marka Miravalle pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Pomimo pojawienia się wielu krytycznych uwag, odnoszących się do propozycji ogłoszenia nowego dogmatu, stanowisko jego zwolenników nie uległo zmianie. Profesor Uniwersytetu Steubenville odczytuje zarówno doktrynę maryjną *Vaticanum II*, jak i naukę Jana Pawła II poprzez pryzmat tytułu Współodkupicielka. Swoiste rozumienie dialogu ekumenicznego powoduje, że wiele opinii wyrażonych przez autora jest trudnych do zaakceptowania. Brak otwarcia na najnowsze osiągnięcia posoborowej mariologii sprawia wrażenie, że stanowisko zajmowane przez niektórych zwolenników nowego dogmatu jest hermetyczne.

Gdy czytelnik dociera do zakończenia książki, natrafia na twierdzenia, które wprawiają w zdumienie. Otóż według jej autora ogłoszenie dogmatu o Maryi Współodkupicielce jest tylko kwestią czasu¹⁹. Ponieważ w naturze doktryny chrześcijańskiej leży nie cofanie się, lecz jej stopniowy rozwój, wobec tego proces ten winien zostać uwieńczony definicją dogmatyczną²⁰. To ostatnie stwierdzenie brzmi tym dziwniej, że sposób, w jaki Miravalle prezentuje posoborową doktrynę o uczestnictwie Maryi w dziele zbawczym Chrystusa, wyklucza jakkolwiek rozwój. Potwierdzają to obydwie książki.

¹⁹ TAMŻE, 251.

²⁰ TAMŻE.